

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2024. gada 4. aprīlī

lietā Nr. 2023-27-03

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Irēna Kucina, Gunārs Kusiņš, Jānis Neimanis, Artūrs Kučs, Anita Rodiņa un Jautrīte Briede,

pēc SIA “Olympic Casino Latvia”, SIA “ALFOR” un SIA “JOKER LTD” konstitucionālajām sūdzībām,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, 19.² un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2024. gada 5. marta tiesas sēdē izskatīja lietu

“Par Rīgas teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu, kas apstiprināti ar Rīgas domes 2021. gada 15. decembra saistošajiem noteikumiem Nr. 103 “Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves saistošie noteikumi”, 6.8. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam”.

Konstatējošā daļa

1. 2021. gada 15. decembrī Rīgas dome pieņēma lēmumu Nr. 1091 “Par Rīgas teritorijas plānojuma apstiprināšanu” un izdeva saistošos noteikumus

Nr. 103 “Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves saistošie noteikumi” (turpmāk – Saistošie noteikumi Nr. 103), ar kuriem tika apstiprināti Rīgas teritorijas plānojuma (turpmāk – Plānojums) teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi (turpmāk – Apbūves noteikumi) un grafiskā daļa, un tie stājās spēkā 2021. gada 22. decembrī.

Apbūves noteikumu 6.8. punkts (turpmāk – apstrīdētā norma) noteic, ka visā teritorijā ir aizliegts organizēt azartspēles un sniegt attiecīgos azartspēļu pakalpojumus (turpmāk arī – organizēt azartspēles) kazino, spēļu zālēs, bingo zālēs, kā arī totalizatora vai derību likmju pieņemšanas vietās, izņemot, ja šādas azartspēļu organizēšanas vietas atrodas četru vai piecu zvaigžņu viesnīcās.

Ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra (turpmāk – ministrs) 2022. gada 22. marta rīkojumu Nr. 1-2/2224 tika apturēta Saistošo noteikumu Nr. 103 darbība. Savukārt ar ministra 2023. gada 15. februāra rīkojumu Nr. 1-2/915 tika atcelts 2022. gada 22. marta rīkojums Nr. 1-2/2224 un attiecīgi tika atjaunota Saistošo noteikumu Nr. 103 darbība.

2. Satversmes tiesā tika ierosinātas trīs lietas par apstrīdētās normas satversmību:

1) 2023. gada 30. maijā pēc SIA “Olympic Casino Latvia” pieteikuma tika ierosināta lieta Nr. 2023-27-03 “Par Rīgas teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu, kas apstiprināti ar Rīgas domes 2021. gada 15. decembra saistošajiem noteikumiem Nr. 103 “Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves saistošie noteikumi”, 6.8. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam”;

2) 2023. gada 5. jūnijā pēc SIA “ALFOR” pieteikuma tika ierosināta lieta Nr. 2023-29-03 “Par Rīgas teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu, kas apstiprināti ar Rīgas domes 2021. gada 15. decembra saistošajiem noteikumiem Nr. 103 “Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves saistošie noteikumi”, 6.8. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam”;

3) 2023. gada 8. jūnijā pēc SIA “JOKER LTD” pieteikuma tika ierosināta lieta Nr. 2023-30-03 “Par Rīgas teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu, kas apstiprināti ar Rīgas domes 2021. gada 15. decembra saistošajiem noteikumiem Nr. 103 “Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves saistošie noteikumi”, 6.8. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam”.

Lai veicinātu šo lietu vispusīgu un ātru izskatīšanu, tās saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 22. panta sesto daļu tika apvienotas vienā lietā. Apvienotajai lietai Nr. 2023-27-03 piešķirts nosaukums “Par Rīgas teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu, kas apstiprināti ar Rīgas domes 2021. gada 15. decembra saistošajiem noteikumiem Nr. 103 “Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves saistošie noteikumi”, 6.8. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam”.

3. Pieteikumu iesniedzēji – SIA “Olympic Casino Latvia”, SIA “ALFOR” un SIA “JOKER LTD” (turpmāk arī – pieteikumu iesniedzēji) – uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam un 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam.

3.1. Pieteikumos ietvertie prasījumi un juridiskais pamatojums zināmā mērā atšķiras, tomēr pēc būtības ir līdzīgi un balstīti galvenokārt uz vieniem un tiem pašiem apsvērumiem. Tādēļ visu pieteikumu iesniedzēju norādītie apsvērumi tiks atspoguļoti kā vienota argumentācija.

3.2. Pieteikumu iesniedzēju saimnieciskās darbības joma esot azartspēles un derības. Pamatojoties uz Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas izsniegtajām azartspēļu organizēšanas licencēm, tiem ir atvērtas vairākas azartspēļu organizēšanas vietas Rīgas valstspilsētas administratīvajā teritorijā (turpmāk arī – Rīgas teritorija). Tāpat pieteikumu iesniedzējiem esot izdotas pašvaldības atļaujas organizēt azartspēles Rīgas teritorijā. Tiem esot radusies tiesiskā palāvība uz iespējamību ilgtermiņā organizēt azartspēles un ieguldīt līdzekļus šajā komercdarbības veidā konkrētajā administratīvajā teritorijā. Taču ar

apstrīdēto normu esot ieviests absolūts aizliegums organizēt azartspēles pašvaldības teritorijā, izņemot četru un piecu zvaigžņu viesnīcas.

Apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums neesot noteikts ar likumu. Nevienš normatīvais akts neparedzot pašvaldības tiesības ierobežot azartspēļu pakalpojumu sniegšanu plašākā izpratnē. Azartspēļu un izložu likuma (turpmāk – Azartspēļu likums) mērķis neesot aizliegt azartspēļu organizēšanu visā pašvaldības teritorijā, bet gan nodrošināt sabiedrības interešu aizsardzību, kā arī noteikt kārtību, kādā azartspēļu organizēšana ir atļauta, proti, kārtību, kādā komersanti, kas organizē azartspēles, veic attiecīgo komercdarbību. Rīgas dome apstrīdētās normas nepieciešamību esot pamatojusi ar Tieslietu ministrijas viedokli, kas esot pretrunā gan ar Azartspēļu likuma regulējuma mērķi un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas viedokli, gan ar to, uz ko norādījušas vairākas valsts pārvaldes iestādes, proti, ka Azartspēļu likuma 41. panta otrās daļas 11. punkts un 42. panta desmitā daļa nepiešķir pašvaldībai tiesības noteikt pilnīgu azartspēļu organizēšanas aizliegumu visā tās teritorijā.

Pieņemot Plānojumu, pašvaldība nedrīkstot rīkoties patvaļīgi, tās rīcībai vajagot būt balstītai pamatos un racionālos apsvērumos. Likumdevējs pašvaldībai esot piešķīris tiesības noteikt papildu ierobežojumus attiecībā uz azartspēļu nozari īpašos izņēmuma gadījumos, ja azartspēļu organizēšana konkrētajā teritorijā rada būtisku kaitējumu valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interesēm. Ierobežojumam vajagot būt nevis vispārīgam, bet pietiekami precīzi pamatotam ar konkrētās teritorijas apstākļiem. Pirms pašvaldība nosaka vietas un teritorijas, kurās organizēt azartspēles nav atļauts, tai esot jāveic individuāls izvērtējums attiecībā uz katru no šīm vietām un teritorijām. Rīgas dome šādu individuālu izvērtējumu attiecībā uz katru konkrēto vietu un teritoriju, kurā aizliegums noteikts, neesot veikusi. Tādējādi tā neesot varējusi nonākt pie tiesiska un pamatota secinājuma, ka azartspēļu organizēšana varētu tikt aizliegta visā pašvaldības teritorijā.

Rīgas dome, izdodot apstrīdēto normu, neesot ievērojusi Teritorijas attīstības plānošanas likuma (turpmāk – Plānošanas likums) 3. pantā un Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5. pantā ietvertos teritorijas attīstības plānošanas

principus. Azartspēļu likums nosakot decentralizētu pieeju azartspēļu organizēšanas jautājumiem, ļaujot pašvaldībai noteikt teritorijas, kurās šādas komercdarbības veikšana ir pieļaujama. Pašvaldībai esot rīcības brīvība teritorijas plānošanas jomā, taču šī brīvība esot izmantojama, ievērojot teritorijas plānošanas principus un samērojot dažādas intereses.

Teritorijas plānošanas procesā pašvaldībai esot jāvērtē visi apstākļi, tostarp sabiedrības intereses, indivīdu tiesības, ekonomiskās attīstības perspektīvas un vides prasības. Arī pieteikumu iesniedzēju ekonomiskās attīstības perspektīvas esot viena no interesēm, ko Rīgas domei vajagot ņemt vērā teritorijas plānošanas procesā.

Pašvaldība, izstrādājot teritorijas plānojumu, pakalpojuma sniegšanas ierobežojumus nevarot pamatot ar vispārīgu vērtību aizsardzību un sabiedrības vairākuma noliedzošu attieksmi pret azartspēļu organizēšanas vietām. Šādiem ierobežojumiem vajagot būt pamatoti ar datiem, kas liecinātu par nepieciešamību ierobežot azartspēļu organizēšanu, citstarp izvērtējot azartspēļu organizēšanas vietu ietekmi uz pašvaldības budžetu un citiem faktoriem.

No Apbūves noteikumiem un Plānojuma paskaidrojuma raksta izrietot, ka pašvaldība ir uzņēmusies paternālistisku pieeju, aizliedzot konkrētu saimnieciskās darbības veidu. Šāda pieeja esot pretēja ilgtspējības principam, kas pieprasot, lai visas saistītās intereses tiek uztvertas kā vienlīdz svarīgas. Sabiedrības locekļiem esot tiesības izvēlēties, kur tie iegulda savus finanšu līdzekļus un pavada brīvo laiku. Pašvaldībai esot jāciena personu pašnoteikšanās brīvība, tostarp pat brīvība veikt, iespējams, paškaitējošas darbības. Komersantiem, kas spēj apmierināt šādas sabiedrības vajadzības, esot vienlīdz svarīga nozīme integrētas un līdzsvarotas teritorijas plānošanā.

Apstrīdētās normas izdošanā neesot ievērots labas likumdošanas princips. Pirmkārt, Rīgas dome neesot veikusi paredzēto regulējumu pamatojošus pētījumus, tā ietekmes un riska prognozēšanu. Rīgas dome esot pēc analogijas pārņēmusi skaidrojumu attiecībā uz Rīgas vēsturisko centru un tā aizsardzības zonas teritoriju (turpmāk – Rīgas vēsturiskais centrs), kas no aizsardzības perspektīvas esot nesalīdzināma teritorija. Otrkārt, Rīgas dome neesot ievērojusi

Azartspēļu un izložu politikas pamatnostādnēs 2021.–2027. gadam, kas apstiprinātas ar Ministru kabineta 2021. gada 14. jūlija rīkojumu Nr. 509 „Par Azartspēļu un izložu politikas pamatnostādnēm 2021.–2027. gadam”, (turpmāk – Pamatnostādnes) ietvertos rīcības virzienus, kas vērsti uz sabiedrības interešu un personu tiesību aizstāvību, mazinot ar azartspēlēm un izlozēm saistītos riskus. Apstrīdētā norma neatbilstot Pamatnostādnēm, kurās neesot paredzēta virzība uz pilnīgu azartspēļu organizēšanas aizliegumu un attiecīga pilnvarojuma nodošanu pašvaldībām. Tādējādi pašvaldība esot nepamatoti atsaukusies uz Pamatnostādnēm kā vienu no dokumentiem, kas pamatojot apstrīdētajā normā noteikto aizliegumu. Treškārt, Rīgas dome neesot Plānojuma izstrādē iesaistījusi citas kompetentās iestādes un nozares ekspertus.

Tāpat Rīgas dome neesot ņēmusi vērā pieteikumu iesniedzēju iebildumus pret apstrīdēto normu, kas pausti tās izstrādes procesā. Tādējādi neesot ievērota Plānošanas likuma 4. pantā paredzētā sabiedrības līdzdalība teritorijas attīstības plānošanā.

Apstrīdētā norma neesot pietiekami skaidra. Tajā izmantotā terminoloģija esot nekonsekventa un radot iespēju dažādi definēt tajā ietverto ierobežojumu. Atbilstoši apstrīdētajai normai azartspēļu organizēšana esot iespējama tikai četru un piecu zvaigžņu viesnīcās, un tādējādi azartspēļu organizēšana esot padarīta atkarīga no citām personām. Normatīvie akti neparedzot priekšnoteikumus jeb kritērijus četru vai piecu zvaigžņu viesnīcas statusa jeb kategorijas iegūšanai. Azartspēļu organizētāji nevarot kontrolēt viesnīcu atbilstību šādiem kritērijiem. Līdz ar to neesot iespējams saprātīgi plānot un paredzēt, kura viesnīca būs atbilstoša Apbūves noteikumu prasībām. Turklāt šāda pieeja nesamērīgi ierobežojot azartspēļu tirgus dalībnieku konkurenci.

Apstrīdētajā normā ietvertajam ierobežojumam esot leģitīmi mērķi – aizsargāt cilvēka tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, nodrošinot sabiedrības labklājību, kā arī cilvēka tiesības uz labvēlīgu kultūrvidi. Tādējādi pašvaldība esot nepamatoti atsaukusies uz Pamatnostādnēm kā vienu no dokumentiem, kas pamatojot apstrīdētajā normā noteikto aizliegumu. Tāda pašvaldības rīcība un saistošie noteikumi, ar kuriem nolūkā ierobežot iespējamās negatīvās azartspēļu sekas pēc

būtības tiekot pilnībā aizliegta azartspēļu darbība visā pašvaldības teritorijā, esot pretēja Eiropas Savienības Tiesas judikatūrai. Arī atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai tiesību uz īpašumu ierobežojumam acīmredzami trūkstot pamatojuma tad, ja piesauktā sabiedrības interese ir tikai šķietama un patiesībā nemaz nav mērķa to aizsargāt. Rīgas domes sniegtais pamatojums apstrīdētās normas izdošanai – sabiedrības vairākuma vēlmi aizsardzība – neesot saprātīgs un izvērst, bet tikai šķietams.

Ar apstrīdēto normu noteiktais pamattiesību ierobežojums neesot samērīgs un nerasniedzot tam izvirzītos mērķus. Azartspēļu organizēšanas vietu slēgšana novedīšot pie spēlētāju migrēšanas no spēļu zālēm uz interaktīvo vidi vai nelegālajām azartspēlēm, kur tie būšot pakļauti vēl augstākiem riskiem. Tādējādi azartspēļu organizēšanas vietu slēgšana neesot efektīvs līdzeklis azartspēļu pieejamības ierobežošanai un neļaujot sasniegt izvirzīto mērķi. Neesot sociālas nepieciešamības noteikt papildu aizliegumu azartspēļu organizēšanai Rīgas teritorijā, jo azartspēļu organizēšana neradot būtisku kaitējumu valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interesēm. Latvijā sociālā nepieciešamība ierobežot azartspēļu darbību neesot lielāka kā citās Eiropas Savienības dalībvalstīs.

Apstrīdētā norma nosakot pilnīgi pretēju regulējumu tam, kāds vēsturiski pastāvējis Rīgas teritorijā. Rīgas dome neesot pietiekami pamatojusi, kādēļ tieši šobrīd bija nepieciešams šo regulējumu mainīt, jo faktiskie apstākļi Rīgas teritorijā neesot mainījušies. Rīgas domei esot piedāvāti alternatīvi, pamattiesības mazāk ierobežojoši līdzekļi, bet tie neesot vērtēti un esot noraidīti bez atbilstoša pamatojuma. Rīgas teritorija vispār atbilstot jebkuras pilsētas raksturojumam, un nepastāvot tādi konkrēti apstākļi, kas objektīvi pamatotu pašvaldības pieņemumu, ka azartspēļu organizēšana šajā teritorijā radītu būtisku kaitējumu valsts un attiecīgās pašvaldības iedzīvotāju interesēm.

Pieteikumu iesniedzēju tiesību ierobežojums esot nesamērojami lielāks par sabiedrības ieguvumu no tā. Azartspēļu ierobežošanas nepieciešamība nevarot tikt pamatota ar nepieciešamību aizsargāt atkarīgos spēlētājus. Gan Azartspēļu likums, gan Pamatnostādnēs ietvertie instrumenti jau nodrošinot konkrētās sabiedrības daļas aizsardzību.

4. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Rīgas dome – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam, un lūdz izbeigt tiesvedību par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 1. pantam, bet vērtēt apstrīdētās normas atbilstību tiesiskās palāvības principam kopsakarā ar Satversmes 105. pantu.

Azartspēļu organizētājiem jau no 2006. gada vajadzējis rēķināties ar to, ka pašvaldībai ir tiesības izvērtēt azartspēļu organizēšanas vietas pieļaujamību konkrētā teritorijā. Rīgas dome savu nodomu noteikt azartspēļu ierobežojumus esot publiski paudusi jau kopš 2019. gada. Turklāt apstrīdētā norma neradot tiešu, tūlītēju un negatīvu ietekmi uz pieteikumu iesniedzējiem. Tiesiskais regulējums paredzot gan to, ka pašvaldības lēmums par azartspēļu organizēšanas atļaujas atcelšanu zaudē spēku pēc pieciem gadiem, gan citus tiesiskos mehānismus personas tiesību aizsardzībai. Tātad spēkā esošais tiesiskais regulējums ļaujot komersantiem samazināt tiesību uz īpašumu ierobežojuma nelabvēlīgās sekas un nepārkāpjot tiesiskās palāvības aizsardzības principu.

Azartspēļu organizēšanas ierobežojumi esot vērtējami atšķirīgi no cita veida tiesību uz īpašumu ierobežojumiem. Valsts varot aizliegt azartspēļu organizēšanu, ja šāds aizliegums tiek ieviests sistemātiski un vienveidīgi. Arī citās Eiropas Savienības dalībvalstīs pastāvot būtiski azartspēļu organizēšanas ierobežojumi, un tas apstiprinot plašu un vispārēju azartspēļu ierobežojumu pieļaujamību.

Azartspēļu likums neparedzot tiešu aizliegumu pašvaldībai ierobežot azartspēļu organizēšanu visā tās teritorijā. Jautājumu par azartspēļu organizēšanas ierobežojumu noteikšanu likumdevējs esot nodevis pašvaldības kompetencē un politiskajā autonomijā, un tā sniedzoties līdz tādām apmēram, kas aptverot azartspēļu ierobežošanu visā pašvaldības administratīvajā teritorijā.

Rīgas domei neesot bijis pienākuma Plānojuma paskaidrojuma rakstā ietvert izvērtējumu par to, kā tieši katra konkrētā azartspēļu organizēšanas vieta rada būtisku sabiedrības interešu aizskārumu, jo apstrīdētā norma neesot individuāls administratīvais akts un uz to neesot attiecināmas Azartspēļu likuma 42. panta trešās daļas prasības. Teritorijas plānošanas process neapstrīdami esot

vērsts uz ilgtermiņa attīstības vīzijas definēšanu un realizēšanu, pašvaldībai tajā esot plaša saturiskā rīcības brīvība un arī pienākums ievērot tai vietējo iedzīvotāju doto mandātu. Tādējādi pastāvot būtiskas atšķirības starp teritorijas attīstības plānošanas procesa ietvaros izdotu saistošo noteikumu un citu jomu saistošo noteikumu raksturu un pieņemšanas procedūru. Rīgas dome Plānojuma izstrādes procesā esot izvēlējusies īstenot tādu politiku, kas paredzot azartspēļu nozares orientāciju uz azartspēlēm kā eksporta precī.

Teritorijas plānojums tiekot izstrādāts, lielā mērā orientējoties uz nākotnes situāciju un iemiesojot konkrētās pašvaldības autonomas, stratēģiskas attīstības vīzijā balstītas izvēles. Rīgas dome esot ievērojusi labas likumdošanas principu, teritorijas plānošanas principus un nodrošinājusi sabiedrības līdzdalību.

Apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums esot piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai. Pieļaujot azartspēļu organizēšanu tikai četru vai piecu zvaigžņu viesnīcās, personas tiekot pasargātas no plašas un brīvas pieejas spēļu zālēm un līdz ar to arī no potenciālas azartspēļu atkarības. Tādējādi apstrīdētā norma aizsargājot citu cilvēku tiesības uz veselību un finansiālo labklājību, kā arī pasargājot tos no azartspēļu nelabvēlīgās ietekmes. Apstrīdētās normas leģitīmos mērķus nevarot sasniegt ar citiem, pieteikumu iesniedzēju pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Jebkādi citi risinājumi, kas mazinātu zemes azartspēļu pieejamību, neļautu leģitīmos mērķus sasniegt tikpat efektīvi un tādā pašā kvalitātē kā apstrīdētā norma.

Visas sabiedrības ieguvums no azartspēļu organizēšanas ierobežojuma esot lielāks nekā individuāliem azartspēļu komersantiem nodarītās nelabvēlīgās sekas. Esot jāņem vērā tas, ka pieteikumu iesniedzēji darbojas dažādos azartspēļu organizēšanas biznesa virzienos, tostarp organizē arī interaktīvās azartspēles. Turklāt, piemēram, SIA "ALFOR" esot četru zvaigžņu viesnīcas īpašniece un tai esot izsniegta atļauja organizēt azartspēles šīs viesnīcas telpās. Turklāt azartspēļu organizēšanas ierobežojums skarot tikai atsevišķus komersantus, bet ar leģitīmo mērķi aizsargātās tiesības un intereses esot būtiskas daudz plašākam personu lokam. Tātad azartspēļu organizēšanas ierobežojums esot sociāli nepieciešams.

5. Pieaicinātā persona – Saeima – norāda, ka pašvaldībai ir tiesības izdot saistošos noteikumus tikai likumos noteiktajos gadījumos un apjomā atbilstoši tai piešķirtajam pilnvarojumam. Primāri esot nepieciešams konstatēt nevis to, vai pašvaldībai ir noteikts *aizliegums*, bet gan to, vai pašvaldībai ir piešķirta *atļauja* jeb pilnvarojums apstrīdēto normu izdot. Pašvaldības tiesības lemt par azartspēļu nozares komercdarbības ierobežošanu tās administratīvajā teritorijā esot konkretizētas Pašvaldību likuma 10. panta pirmās daļas 18. punktā, kas paredzot pašvaldības domes kompetenci lemt par azartspēļu organizēšanas vietu atļaušanu vai aizliegšanu pašvaldības administratīvajā teritorijā, kā arī Azartspēļu likuma 42. panta trešajā, sestajā un desmitajā daļā. Saeima uzskata, ka apstrīdētā norma ir skaidri formulēta, jo tā konkrēti nosaka aizlieguma tvērumu, proti, nosaka, ar kādiem atšķirīgi regulētiem komercdarbības veidiem – azartspēļu organizēšanu un azartspēļu pakalpojumu sniegšanu – nav atļauts nodarboties Rīgas teritorijā.

Pašvaldība esot tiesīga noteikt neierobežoti daudz tādu vietu un teritoriju, kurās azartspēles organizēt nav atļauts, turklāt šāds ierobežojums varot tikt attiecināts uz ikvienu pašvaldības vietu vai teritoriju, izņemot tās vietas, kurās saskaņā ar Azartspēļu likumā noteikto pašvaldības atļauja azartspēļu organizēšanas vietas atvēršanai nav nepieciešama. Satversmes tiesa jau esot interpretējusi Azartspēļu likuma 42. panta desmitajā daļā noteiktās pašvaldību tiesības izdot atsevišķus saistošos noteikumus, kuros minētas vietas un teritorijas, kur organizēt azartspēles nav atļauts. Pēc Saeimas ieskata, šīs atziņas pēc analogijas tieši tāpat varot tikt attiecinātas arī uz šādu vietu un teritoriju noteikšanu pašvaldības teritorijas plānojumā.

Apstrīdētā norma esot pieņemta, izmantojot pašvaldībai piešķirto pilnvarojumu noteikt azartspēļu komercdarbības ierobežojumus teritorijas plānojumā. Pašvaldībai dotais pilnvarojums noteikt šādus ierobežojumus varot tikt īstenots arī kā aizliegums nodarboties ar azartspēļu nozares komercdarbību visā pašvaldības administratīvajā teritorijā. Tomēr tādā gadījumā izšķiroša nozīme esot tam, vai teritorijas plānojums ir izstrādāts un apstiprināts teritorijas attīstības plānošanu regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un vai tajā ietvertais pamattiesību ierobežojums kalpo leģitīmam mērķim un ir ar to samērīgs. Saeima

nevarot piekrist uzskatam, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums būtu uzskatāms par absolūtu aizliegumu, un norāda, ka ir paredzēti vairāki izņēmumi no šā ierobežojuma un tam nav absolūta rakstura. Aizliegumam neesot arī valstiska mēroga, jo azartspēles organizēt klātienē joprojām esot iespējams citu pašvaldību administratīvajā teritorijā. Teritorijas plānojuma izstrādes procesa specifiskā daba, proti, tā ietvaros ievērojamie teritorijas attīstības plānošanas principi, un īpašās procesuālās stadijas jau pašas par sevi esot reglamentētas tā, lai varētu identificēt un izsvērt dažādas intereses un noteikt, kurām no tām teritorijas plānojumā dodama prioritāte. Neesot racionāli un lietderīgi prasīt, lai šīs procedūras ietvaros tiktu veikts individuāls katras vietas, kvartāla vai ēkas izvērtējums kontekstā ar azartspēļu komercdarbības ierobežojuma nepieciešamību.

Pamattiesību ierobežojuma samērīguma pārbaude un iesaistīto pušu atšķirīgo interešu līdzsvarošana varot tikt visaptveroši veikta visās teritorijas plānošanas procesa stadijās un attiecībā uz visu teritoriju kopumā, nevis veicot individuālu izvērtējumu attiecībā uz katru konkrēto vietu un teritoriju. Samērīguma pārbaudes ietvaros esot jāņem vērā arī konkrētās pašvaldības teritorijā esošie apstākļi, vienlaikus respektējot pašvaldības kā atvasinātas publiskas personas autonomiju un pašvaldības izvēles, ko tā balstījusi uz saviem politiskajiem un lietderības apsvērumiem.

6. Pieaicinātā persona – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija – uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normām.

Azartspēļu likuma 41. panta otrās daļas 11. punkts un 42. panta desmitā daļa neparedzot tiesības attiecināt aizliegumu organizēt azartspēles uz visu pašvaldības teritoriju. Likumdevējs esot pilnvarojis pašvaldību noteikt azartspēļu organizēšanas ierobežojumus, bet ne pilnīgu aizliegumu. No likuma mērķa neizrietot likumdevēja griba azartspēļu pakalpojumus vispār izskaust. Arī no tiesu prakses neizrietot tas, ka pašvaldībai būtu kompetence izšķirt jautājumu par to, kādos gadījumos azartspēļu organizēšana ir aizliegama visā pašvaldības teritorijā.

Turklāt teritorijas plānojums esot izstrādājams atbilstoši pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģijai. Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam neesot noteikts, ka pilsētas attīstības politika azartspēļu jomā prasītu to, lai azartspēles tiktu padarītas par eksporta preci. Tādējādi apstrīdētā norma neatbilstot normatīvajam regulējumam un nenodrošinot ne sabiedrības interešu, ne azartspēļu organizētāju tiesiskās palāvības aizsardzību.

No Azartspēļu likuma 42. panta sestās daļas izrietot, ka ierobežojoša lēmuma pamatā esošajiem apsvērumiem jābūt nevis vispārīgiem, bet gan pietiekami precīzi pamatotiem ar konkrētās vietas apstākļiem. Pašvaldībai esot jāizvērtē, vai azartspēļu organizēšana konkrētajā vietā nerada būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu. Pašvaldībai esot pienākums izvērtēt, kurās vietās un teritorijās azartspēļu organizēšana tomēr būtu iespējama un neradītu būtiska sabiedrības interešu aizskāruma risku vai radītu optimāli mazāku risku salīdzinājumā ar citām vietām un teritorijām. Ja jautājums par azartspēļu organizēšanas aizliegumu tiek regulēts ar saistošajiem noteikumiem, tad šāda aizlieguma pamatotības izvērtējums esot vēl jo nozīmīgāks un atbildība par to vēl lielāka nekā tādā gadījumā, kad uz izvērtējuma pamata tiek izdots individuāls administratīvais akts. Izdodot saistošos noteikumus, šāds izvērtējums esot ietverams to paskaidrojuma rakstā.

Alternatīvas pilnīgam azartspēļu aizliegumam Rīgas teritorijā vispār neesot vērtētas. Tādējādi Rīgas dome neesot apsvērusi iespēju azartspēļu jautājumu risināt ar citiem, pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Tā neesot ņēmusi vērā negatīvās sekas, ko radītu pilnīgs zemes azartspēļu aizliegums, proti, interaktīvo azartspēļu un nelegālo azartspēļu nozares paplašināšanās riskus. Tādējādi mērķis ierobežot azartspēles neesot sasniedzams.

7. Pieaicinātā persona – Finanšu ministrija – uzskata, ka Rīgas valstspilsētas pašvaldība ir izmantojusi tai piešķirtās tiesības noteikt vietas un teritorijas, kurās organizēt azartspēles nav atļauts. Taču izstrādātais tiesiskais regulējums esot neskaidrs, neietverot ne samērīguma izvērtējumu, ne racionālus

apsvērumus. Tādējādi varot būt pārkāptas azartspēļu organizētāju tiesības, kas ietvertas Satversmes 105. pantā.

Azartspēļu likuma 41. panta otrās daļas 11. punkts un 42. panta desmitā daļa neliedzot pašvaldībai tās vietas un teritorijas, kurās organizēt azartspēles nav atļauts, noteikt savos saistošajos noteikumos, kuri izdoti uz Azartspēļu likuma vai Plānošanas likuma pamata. Pašvaldība esot tiesīga noteikt neierobežoti daudz vietu un teritoriju, kurās organizēt azartspēles nav atļauts.

Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam neesot iekļauts redzējums vai izvērtējums attiecībā uz nepieciešamību ierobežot azartspēles visā pašvaldības teritorijā. Tajā neesot norāžu uz to, ka pilsētas attīstības politika azartspēļu jomā paredzētu padarīt azartspēles par eksporta precī, lai gan tas Plānojuma paskaidrojuma rakstā norādīts kā apsvērums azartspēļu organizēšanas ierobežojuma attiecināšanai uz visu teritoriju.

Rīgas dome azartspēļu organizēšanas ierobežojumus pamatojot ar pētījumu, kurā konstatēts, ka vairākums aptaujāto atbalsta azartspēļu organizēšanas aizliegumu. Tomēr atbilstoši judikatūras atziņām iedzīvotāju vispārīga negatīva attieksme pret azartspēlēm esot uzskatāma par pārāk nekonkrētu un nepamatotu argumentu. Tāpat neesot racionāli tos pašus argumentus, kas tika vērtēti Rīgas vēsturiskā centra kontekstā, attiecināt uz visu pašvaldības teritoriju, jo Apbūves noteikumi skarot plašākas sabiedrības intereses. Tādēļ esot nepieciešams detalizēts situācijas izvērtējums, kas ietvertu arī ierobežojuma leģitīmā mērķa, izraudzīto līdzekļu piemērotības un samērīguma izvērtējumu un ļautu izdarīt racionālus secinājumus par iespējamu azartspēļu organizēšanas ierobežošanu pašvaldības teritorijā. Rīgas dome esot identificējusi sabiedrības intereses, kuras nepieciešams aizsargāt, taču paskaidrojuma rakstā neesot iekļāvusi izvērtējumu par šādas sabiedrības interešu aizsardzības samērīgumu. Paskaidrojuma rakstā iekļautā informācija un argumenti esot vispārīgi un nesniedzot pilnvērtīgu situācijas izvērtējumu. Turklāt pašvaldība esot varējusi apsvērt arī citus identificēto sabiedrības vērtību aizsardzības līdzekļus, piemēram, noteikt stingrākas prasības attiecībā uz azartspēļu organizēšanas vietu ārtelpas vizuālo noformējumu.

8. Pieaicinātā persona – Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija (turpmāk – Inspekcija) – norāda, ka likumdevējs neesot piešķīris pašvaldībai tiesības aizliegt azartspēļu organizēšanu. No politikas plānošanas dokumentiem varot secināt, ka valstī azartspēļu un izložu organizēšanas pilnīgs aizliegums atsevišķu pašvaldību teritorijā nav paredzēts un netiek plānots.

Ja pašvaldība izdod saistošos noteikumus, kuros noteiktas konkrētas vietas vai arī visa tās administratīvā teritorija, kur ir aizliegta azartspēļu organizēšana, tai vajagot sniegt šāda aizlieguma pamatojumu, kurā būtu ietverts gan ar azartspēļu organizēšanu katrā konkrētajā vietā vai teritorijā saistīto risku izvērtējums, gan arī norādes uz veiktiem pētījumiem vai citiem datiem un pierādījumiem. Tāpat tai esot jāsniedz izvērtējums par azartspēļu organizēšanas vietu slēgšanas vai jaunu vietu atvēršanas ierobežojumu ietekmi uz visiem sociālajiem un ekonomiskajiem faktoriem. Vienlaikus ar pilnīgu aizliegumu organizēt azartspēles konkrētā teritorijā nevarot pastāvēt izņēmums, kas tomēr šajā pašā teritorijā pieļauj azartspēļu organizēšanu četru un piecu zvaigžņu viesnīcās. Šādā situācijā netiekot pilnībā nodrošināta aizlieguma sākotnējā mērķa – sabiedrības interešu aizsardzība un azartspēļu kaitīgo seku mazināšana un novēršana – sasniegšana, jo personām attiecīgajā teritorijā azartspēles joprojām esot publiski pieejamas.

Pašvaldībai savā teritorijā ieviešot zemes azartspēļu organizēšanas pilnīgu aizliegumu, tiek radīti būtiski nevienlīdzīgas konkurences apstākļi zemes azartspēļu organizētāju komercdarbībai, jo tiešsaistes azartspēļu operatoriem neesot nepieciešama pašvaldības izsniegta atļauja un tādējādi tiem esot ievērojamas priekšrocības.

Inspekcija uzskata, ka līdz brīdim, kad tiks veikti attiecīgi grozījumi Azartspēļu likumā, vispārēja azartspēļu organizēšanas aizlieguma noteikšana pašvaldību līmenī un pašvaldību teritorijā ir prettiesiska un nesamērīgi ierobežo komersantu tiesības.

9. Pieaicinātā persona – biedrība “Latvijas Spēļu biznesa asociācija” – uzskata, ka pieteikumu iesniedzēju konstitucionālās sūdzības ir pamatotas.

Saskaņā ar Azartspēļu likumu pašvaldība neesot tiesīga jautājumu par azartspēļu organizēšanu regulēt ar teritorijas plānojumu, kurā noteikts vispārējs konkrēta azartspēļu nozares komercdarbības veida aizliegums.

Rīgas dome esot pieņēmusi lēmumus, ar kuriem atcēlusi 139 atļaujas atvērt azartspēļu organizēšanas vietu, bet neesot sniegusi konkrēto azartspēļu organizēšanas vietu apstākļiem atbilstošu pamatojumu tam, kādēļ šīs atļaujas vajadzēja atcelt. Nepieciešamību aizliegt azartspēļu organizēšanu Rīgas dome pamatojot ar rūpēm par iedzīvotājiem, norādot uz to, ka azartspēļu organizēšanas vietu pieejamība rada azartspēļu atkarību un sociālu slogu pašvaldībai. Tomēr Rīgas domes rīcībā nemaz neesot datu par šādu izteiktu problemātiku.

Jebkuram aizliegumam konkrētā vietā vai teritorijā organizēt azartspēles vajagot būt pienācīgi pamatotam. Pašvaldībai, nosakot azartspēļu organizēšanas ierobežojumus, esot jānodrošina līdzsvars starp azartspēļu organizēšanu un sabiedrības interesēm.

Azartspēļu likuma 42. panta septītajā daļā paredzētais piecu gadu pārejas termiņš neesot uzskatāms par līdzekli saprātīga līdzsvara nodrošināšanai. Kamēr vien likumdevējs nav aizliedzis azartspēļu organizēšanu visā valsts teritorijā, esot izvērtējama pašvaldības teritorijā noteikta azartspēļu organizēšanas aizlieguma pamatotība.

Rīgā atrodies 42 procenti no visām valstī esošajām azartspēļu organizēšanas vietām. To slēgšana būtiski ietekmēsot azartspēļu nozari un citas saistītās nozares, kā arī nekustamā īpašuma tirgu.

Atļauja organizēt azartspēles un sniegt azartspēļu pakalpojumus tikai četru un piecu zvaigžņu viesnīcās izrietot no azartspēļu pārorientācijas par eksporta preci. Tomēr Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam šāda orientācija un no tās izrietoša rīcībpolitika neesot paredzēta. Turklāt tad, ja azartspēles tiks padarītas par eksporta preci, zemes azartspēļu nozari likvidējošs tiesiskais regulējums neveicināšot starptautiskā tūrisma attīstības mērķu sasniegšanu.

Pamatnostādnēs paredzētie pasākumi, piemēram, azartspēļu zāļu vizuāla iekļaušana pilsētvidē, kā arī pašatteiktu personu reģistrs esot pietiekami līdzekļi,

ar kuriem varot ierobežot problemātisku paradumu veidošanos. Pašreizējais regulējums esot pietiekams sabiedrības interešu nodrošināšanai tuvākajos gados, kuros tikšot pakāpeniski realizēti Pamatnostādnēs ietvertie rīcības virzieni.

Zemes azartspēļu aizliegšana vai stingra ierobežošana novedot pie būtiska nelegālo azartspēļu sektora pieauguma, tā neierobežojot atkarības rašanos un apjomu, bet – tieši otrādi – pakļaujot no azartspēlēm atkarīgos spēlētājus nekontrolētai agresīvai, atkarības risku palielinošai komercpraksei. Turklāt esot respektējama arī to indivīdu pašnoteikšanās brīvība, kuri vēlas spēlēt azartspēles.

Secinājumu daļa

10. Satversmes 105. panta pirmie trīs teikumi paredz: “Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu.” Satversmes 1. pants nosaka: “Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.”

Satversmes 105. pants paredz visaptverošu mantiska rakstura tiesību garantiju. Ar “tiesībām uz īpašumu” saprotamas visas mantiska rakstura tiesības, kuras tiesīgā persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 27. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-12-03 7. punktu*). Tiesību uz īpašumu tvērumā ietilpst arī personas tiesības veikt komercdarbību uz licences pamata (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 8. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-34-01 12.3. punktu*). Satversmes 105. panta otrais un trešais teikums atļauj valstij ar likumu ierobežot tiesības uz īpašumu sabiedrības interesēs (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 11. decembra sprieduma lietā Nr. 2020-26-0106 11.2. punktu*).

Satversmes 1. panta tvērumā ietilpst tiesiskās paļāvības aizsardzības princips. Tiesiskās paļāvības aizsardzības princips ir saistīts ar tiesiskās drošības principu un nodrošina tā pieprasīto stabilitāti, aizliedzot nekonsekventu valsts rīcību. Šis princips nozīmē, ka persona var paļauties uz to, ka valsts rīkojas tiesiski

un konsekvēnti, savukārt valstij ir jāaizsargā tai dāvētā uzticēšanās (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 11. decembra sprieduma lietā Nr. 2020-26-0106 10.2. punktu*).

Satversmes tiesa ir atzinusi: ja lietā apstrīdēta tiesību normas atbilstība gan tiesiskās palāvēības aizsardzības principam, gan arī Satversmes 105. pantam, apstrīdētās normas atbilstība Satversmes 1. pantam jāvērtē kopsakarā ar Satversmes 105. pantu (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 8. marta sprieduma lietā Nr. 2016-07-01 16.3. punktu*). Tādējādi Rīgas domes lūgums izbeigt tiesvedību lietā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 1. pantam nav pamatots.

Saskaņā ar Azartspēļu likuma 3. panta pirmo daļu Latvijā azartspēles drīkst organizēt tikai pēc attiecīgu licenču saņemšanas. Proti, komersantam, lai tas varētu nodarboties ar azartspēļu organizēšanu konkrētās azartspēļu organizēšanas vietās, ir jāsaņem azartspēļu organizēšanas licence (*sk. Azartspēļu likuma 8. pantu*) un attiecīgā azartspēļu organizēšanas vietas licence – kazino licence, spēļu zāles licence, bingo zāles licence, totalizatora vai derību likmju pieņemšanas vietas licence (*sk. Azartspēļu likuma 20. pantu*). Lai saņemtu azartspēļu organizēšanas vietas licenci, komersants Inspekcijai iesniedz tam pašvaldības dotu atļauju atvērt spēļu zāli un organizēt attiecīgās azartspēles konkrētajās telpās (*sk. Azartspēļu likuma 26. panta otrās daļas 4. punktu*).

Pieteikumu iesniedzēji ir saņēmuši vairākas azartspēļu organizēšanas vietas licences, pamatojoties uz pašvaldības izdotām atļaujām atvērt spēļu zāles konkrētās vietās Rīgas teritorijā. Pieteikumu iesniedzēji uz šo licenču pamata veic savu komercdarbību. Tādējādi pieteikumu iesniedzēju iegūtās tiesības uz licences pamata veikt noteikta veida komercdarbību, organizējot azartspēles konkrētajās pašvaldības atļautajās vietās, ietilpst Satversmes 105. panta pirmo triju teikumu tvērumā.

Apstrīdētā norma noteic, ka visā Rīgas teritorijā ir aizliegts organizēt azartspēles un sniegt attiecīgos azartspēļu pakalpojumus kazino, spēļu zālēs, bingo zālēs, kā arī totalizatora vai derību likmju pieņemšanas vietās, izņemot, ja šādas azartspēļu organizēšanas vietas atrodas četrus vai piecus zvaigžņu viesnīcās. Ar apstrīdēto normu ir ierobežotas pieteikumu iesniedzēju tiesības uz licences pamata

veikt konkrēta veida komercdarbību, kuru tie veic un uz kuras veikšanas iespējamību arī turpmāk tie paļaujas.

Līdz ar to apstrīdētā norma pieteikumu iesniedzējiem ierobežo Satversmes 105. panta pirmajā, otrajā un trešajā teikumā noteiktās tiesības veikt komercdarbību uz licences pamata.

11. Satversmes 105. panta trešais teikums noteic, ka tiesības uz īpašumu var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Satversmes tiesa, interpretējot šo normu, secinājusi, ka vārds “likums” ietver ne tikai Saeimas pieņemtus likumus, bet arī citus vispārsaistošus (ārējus) normatīvos aktus, ja vien tie atbilst noteiktiem kritērijiem, tostarp ja tie izdoti, pamatojoties uz likumu, ja tie ir publicēti vai citādā veidā pieejami un ja tie ir pietiekami skaidri formulēti, lai adresāts varētu izprast savas tiesības un pienākumus (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 16. maija sprieduma lietā Nr. 2018-17-03 16. punktu*).

Saistošie noteikumi ir pašvaldības domes izpildu varas instruments, ar kura palīdzību dome var organizēt savu autonomo funkciju izpildi un noregulēt citus jautājumus, ja likums vai Ministru kabineta noteikumi ir pašvaldību tam pilnvarojuši (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 15. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-07-05 15.2. punktu*). Pašvaldības tiesības lemt par azartspēļu komercdarbības veidu ierobežošanu tās administratīvajā teritorijā ir konkretizētas Azartspēļu likumā. Azartspēļu likuma 41. panta otrās daļas 11. punktā noteikts, ka organizēt azartspēles nav atļauts attiecīgās pašvaldības vietās vai teritorijās, kuras noteiktas pašvaldības saistošajos noteikumos. Savukārt Azartspēļu likuma 42. panta desmitā daļa noteic, ka pašvaldībai ir tiesības izdot saistošos noteikumus, ar kuriem tiek noteiktas vietas un teritorijas, kurās organizēt azartspēles nav atļauts. Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka minētais pilnvarojums piešķir pašvaldībai tiesības azartspēļu organizēšanas ierobežojumus noteikt teritorijas plānojumā, kas attiecīgi tiek apstiprināts ar saistošajiem noteikumiem (*sk. Satversmes tiesas 2023. gada 20. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2022-13-05 18. un 20. punktu*).

Apstrīdētā norma ir ietverta Apbūves noteikumos un apstiprināta ar Saistošajiem noteikumiem Nr. 103. Pilnvarojums pašvaldībai izstrādāt un apstiprināt teritorijas plānojumu un noteikt zemes izmantošanas un apbūves kārtību bija noteikts likumā “Par pašvaldībām” (*sk. likuma “Par pašvaldībām” 14. panta otrās daļas 1. punktu un trešo daļu redakcijā, kas bija spēkā no 2021. gada 1. jūlija līdz 2021. gada 31. decembrim*), kā arī teritorijas plānošanu regulējošos normatīvajos aktos, tostarp Plānošanas likumā (*sk. Plānošanas likuma 23. pantu redakcijā, kas bija spēkā no 2021. gada 1. jūlija līdz 2021. gada 31. decembrim*).

Līdz ar to pašvaldība apstrīdēto normu ir pieņēmusi, ar to nosakot azartspēļu organizēšanas ierobežojumus teritorijas plānojumā.

12. Pieteikumu iesniedzēji uzskata, ka Rīgas dome, pieņemot Saistošos noteikumus Nr. 103, ir pārkāpusi Azartspēļu likuma 41. panta otrās daļas 11. punktā un 42. panta desmitajā daļā pašvaldībai piešķirto pilnvarojumu. Turklāt, pēc pieteikumu iesniedzēju ieskata, Rīgas dome bez objektīvi pamatota un racionālos apsvērumos balstīta izvērtējuma, ir noteikusi aizliegumu azartspēļu organizēšanai visā Rīgas teritorijā, izņemot četru un piecu zvaigžņu viesnīcas.

Līdz ar to Satversmes tiesa izskatāmajā lietā noskaidros:

- 1) kāds ir likumdevēja piešķirtais pilnvarojums attiecībā uz to teritoriju noteikšanu, kurās azartspēļu organizēšana ir aizliegta;
- 2) vai pašvaldības rīcība, īstenojot likumdevēja noteikto pilnvarojumu, ir objektīvi pamatota un balstīta racionālos apsvērumos.

13. Noskaidrojot likumdevēja noteikto pilnvarojumu, jāņem vērā ne tikai viena konkrēta tiesību norma, bet jāvērtē tiesiskā regulējuma būtība un mērķi (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 11. janvāra sprieduma lietā Nr. 2010-40-03 10.4. punktu*).

13.1. Pieteikumu iesniedzēji uzskata, ka starp Azartspēļu likumā lietotajiem terminiem “organizēt azartspēles” un “sniegt azartspēļu pakalpojumus” pastāv būtiska atšķirība. Apstrīdētā norma ierobežojot tiesības uz licences pamata veikt

komercdarbību Rīgas teritorijā, citstarp liedzot pieteikumu iesniedzējiem veikt azartspēļu organizēšanai nepieciešamās darbības, kas saistītas ar azartspēļu pakalpojumu sniegšanu. Apstrīdētajā normā izmantotā terminoloģija esot pretrunīga un radot iespējas šo normu interpretēt dažādi.

Pēc Rīgas domes ieskata, jautājumi par Plānojumā noteiktajiem azartspēļu komercdarbības veidu ierobežojumiem ietilpst tās autonomajā kompetencē un ietver arī tās tiesības noteikt azartspēļu pakalpojumu sniegšanas ierobežojumus. Saeima uzskata, ka apstrīdētā norma ir skaidri formulēta, jo tā konkrēti nosaka aizlieguma tvērumu, proti, nosaka, ar kādiem atšķirīgi regulētiem azartspēļu komercdarbības veidiem – azartspēļu organizēšanu un azartspēļu pakalpojumu sniegšanu – nav atļauts nodarboties Rīgas teritorijā.

Azartspēļu likumā citstarp ir noteikta azartspēļu un izložu organizēšanas kārtība, azartspēļu pakalpojumu sniegšanas kārtība, kā arī reglamentēta azartspēļu un izložu organizētāju un azartspēļu pakalpojumu sniedzēju darbība (*sk. Azartspēļu likuma 2. panta otro daļu*). Azartspēļu pakalpojumu sniegšana ir saistīta ar konkrēta veida azartspēļu organizēšanai nepieciešamā satura radīšanu, uzturēšanu, piekļuves nodrošināšanu vai tiešsaistes raidīšanu, izņemot gadījumu, kad azartspēļu pakalpojumu sniegšana ir Latvijā licencēta azartspēļu organizētāja organizētās azartspēles sastāvdaļa (*sk. Azartspēļu likuma 1. panta 3.¹ punktu*). Tiesiskais regulējums, kas azartspēļu organizēšanu nošķir no azartspēļu pakalpojumu sniegšanas un attiecīgi paredz šiem komercdarbības veidiem atšķirīgu licencēšanas un nodokļa uzlikšanas kārtību, tika ieviests ar 2017. gada 22. novembra likumu “Grozījumi Azartspēļu un izložu likumā”, kas stājās spēkā 2018. gada 1. janvārī (*sk. likumprojekta Nr. 1052/Lpl2 “Grozījumi Azartspēļu un izložu likumā” anotāciju*). Apstrīdētajā normā ietvertais aizliegums ir attiecināts uz diviem azartspēļu komercdarbības veidiem – azartspēļu organizēšanu un azartspēļu pakalpojumu sniegšanu. Lietā nav strīda par ierobežojumiem azartspēļu organizēšanai un azartspēļu pakalpojumu sniegšanai tiešsaistē.

Satversmes tiesa secina, ka par racionālu un pamatotu nevarētu atzīt tādu Azartspēļu likuma normu interpretāciju, atbilstoši kurai būtu ierobežota azartspēļu organizēšana, bet vienlaikus nebūtu ierobežota azartspēļu pakalpojumu sniegšana,

kas savā būtībā ietver arī darbības, kas nepieciešamas azartspēļu organizēšanas atbalstam. Ja reiz pašvaldības administratīvajā teritorijā nav atļauta konkrēta veida azartspēļu organizēšana, tad tajā nevarētu būt atļauta arī tādu darbību veikšana, kuras nepieciešamas aizliegtā veida azartspēļu organizēšanas atbalstam. Tāpēc Rīgas dome bija tiesīga Rīgas teritorijā ierobežot tādu azartspēļu pakalpojumu sniegšanu, kuri nodrošina azartspēļu organizēšanas atbalstam nepieciešamās darbības.

Līdz ar to Azartspēļu likumā noteiktais pilnvarojums piešķir pašvaldībai tiesības izdot saistošos noteikumus, kuros paredzēti azartspēļu organizēšanas un azartspēļu pakalpojumu sniegšanas ierobežojumi.

13.2. Pieteikumu iesniedzēji norāda, ka Rīgas dome nevarēja aizliegumu azartspēļu organizēšanai visā Rīgas teritorijā noteikt ar Plānojumu. Azartspēļu likumā izvirzītais mērķis esot noteikt kārtību, kādā azartspēļu organizēšana ir atļauta.

Rīgas dome uzskata, ka pašvaldībai ir piešķirtas tiesības aizliegt azartspēļu organizēšanu visā tās teritorijā. Arī Saeima uzskata, ka pašvaldībai dota pilnvarojums noteikt azartspēļu organizēšanas ierobežojumus varētu tikt īstenots kā aizliegums veikt attiecīgo komercdarbību visā pašvaldības administratīvajā teritorijā, tomēr tādā gadījumā izšķiroša nozīme būtu tam, vai Plānojums ir izstrādāts un apstiprināts teritorijas attīstības plānošanu regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Savukārt Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija norāda, ka Azartspēļu likuma 41. panta otrās daļas 11. punkts un 42. panta desmitā daļa neparedzot pašvaldības tiesības aizliegumu organizēt azartspēles attiecināt uz visu savu teritoriju. Likumdevējs esot pilnvarojis pašvaldību noteikt azartspēļu organizēšanas ierobežojumus, bet ne pilnīgu aizliegumu. No likuma mērķa neizrietot likumdevēja griba azartspēļu pakalpojumus vispār izskaust.

Saskaņā ar Plānošanas likuma 1. panta 8. punktu teritorijas plānojums ir vietējās pašvaldības ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteiktas prasības teritorijas izmantošanai un apbūvei, tajā skaitā funkcionālais zonējums, publiskā infrastruktūra, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi,

kā arī citi teritorijas izmantošanas nosacījumi un kuru izstrādā administratīvajai teritorijai vai tās daļai. Teritorijas plānošanas mērķis ir ne tikai paaugstināt dzīves vides kvalitāti un nodrošināt ilgtspējīgu un racionālu teritorijas izmantošanu, bet arī mērķtiecīgi un līdzsvaroti attīstīt ekonomiku. Tāpēc teritorijas plānojums ir viens no galvenajiem pašvaldības plānošanas politikas īstenošanas instrumentiem, ar kura palīdzību tiek noteikta teritorijas turpmākā attīstība un saskaņotas dažādas sabiedrības intereses.

Teritorijas plānojumā pašvaldība nosaka funkcionālās zonas, lai parādītu un nodalītu dažādu teritoriju atšķirīgās funkcijas un pazīmes, kā arī noteiktu atļautos izmantošanas veidus (*sk. Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumu Nr. 240 "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi" 15. punktu*). Attiecībā uz tām funkcionālajām zonām, kurās ir pieļaujama komercdarbība kā teritorijas galvenais vai papildu izmantošanas veids, teritorijas plānojuma izstrādes stadijā pašvaldība izvērtē, vai un kādi ierobežojumi būtu nosakāmi teritorijas atļautajai izmantošanai. Tādējādi viens no pašvaldības uzdevumiem teritorijas plānošanas procesā ir lemsana par to, kāda veida komercdarbības ierobežojumi attiecīgajā funkcionālajā zonā būtu nosakāmi. Turklāt atbilstoši teritorijas plānošanas principiem attiecīgo teritoriju izvērtējumam jābūt saskanīgam ar teritorijas plānojumā paredzētajiem teritorijas attīstības virzieniem un jābūt veiktam, ievērojot sabiedrības intereses plānoto risinājumu ieviešanā (*sk. Plānošanas likuma 3. pantu*).

Apstrīdētā norma ir iekļauta Apbūves noteikumu 2.2. apakšnodaļā "Visā teritorijā aizliegtā izmantošana" un aizliedz organizēt azartspēles un sniegt attiecīgos azartspēļu pakalpojumus visā Rīgas teritorijā, izņemot četru un piecu zvaigžņu viesnīcas. Viesnīcas ir tūrisma mītnes, kas var tikt izvietotas ēkas daļā, ēkā, ēku grupā vai labiekārtotā vietā (teritorijā), kurā komersants vai saimnieciskās darbības veicējs nodrošina tūristu diennakts izmitināšanu un apkalpošanu (*sk. Tūrisma likuma 1. panta pirmās daļas 17. punktu*).

Pašvaldībai ir kompetence teritorijas plānojumā noteikt tūrisma un atpūtas iestāžu apbūves teritorijas (*sk. Tūrisma likuma 8. panta 1. punktu*). Teritorijas plānojumā tūrisma un atpūtas iestāžu apbūve var tikt noteikta kā viens no

1) savrupmāju apbūves teritorijas, 2) mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas, 3) daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas, 4) dabas un apstādījumu teritorijas vai 5) mežu teritorijas funkcionālā zonējuma veidiem (*sk. Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumu Nr. 240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” 26.1.2., 29.1.3., 32.1.3., 50.1.4. un 53.1.2. apakšpunktu*). Plānojumā nav noteiktas teritorijas, kurās tūrisma un atpūtas iestāžu apbūve būtu paredzēta kā viens no Rīgas teritorijas funkcionālā zonējuma veidiem. Turklāt četru un piecu zvaigžņu viesnīcas nav atzīstamas par vienu no teritorijas plānošanu regulējošos normatīvajos aktos noteiktajiem teritorijas funkcionālā zonējuma veidiem.

Saskaņā ar Apbūves noteikumiem tūrisma un atpūtas iestāžu, tostarp viesnīcu, apbūve ir pieļaujama mazstāvu dzīvojamās apbūves un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijās, kā arī jauktas centra apbūves teritorijās. Līdz ar to šajās teritorijās var atrasties četru un piecu zvaigžņu viesnīcas ar azartspēļu organizēšanas vietām. Savukārt atbilstoši Apbūves noteikumiem, tās ir teritorijas, kurās tiek nodrošināta mājokļa un publiskām funkcijām nepieciešamā pilsētvides kvalitāte. Turklāt Satversmes tiesa norāda, ka azartspēļu organizēšana tūrisma mītnēs primāri ir atkarīga no komersanta izvēles iekļaut azartspēļu organizēšanas vietu viesnīcā pieejamo pakalpojumu klāstā. Savukārt viesnīcu klasifikāciju pēc kategorijām (zvaigznēm) veic privāto tiesību juridiskas personas – biedrības “Latvijas viesnīcu un restorānu asociācija” – izveidota sertificēšanas institūcija SIA “Viesnīcu un restorānu centrs”.

Nemot vērā iepriekš minēto, Satversmes tiesa secina, ka Plānojumā un Apbūves noteikumos nav noteikta neviena teritorija, kur azartspēļu organizēšana būtu paredzēta kā viens no atļautajiem teritorijas izmantošanas veidiem. Tāpēc apstrīdētajā normā noteiktais aizliegums ir attiecināms uz visu Rīgas teritoriju.

13.3. Pilnvarojums pašvaldībai apstiprināt teritorijas plānojumu ar pašvaldības saistošajiem noteikumiem ir ietverts Plānošanas likuma 25. panta pirmajā daļā. Savukārt minētā likuma 23. panta otrajā daļā citstarp paredzēts pašvaldības pienākums teritorijas plānojumā noteikt funkcionālo zonējumu. Pašvaldības tiesības saistošajos noteikumos noteikt azartspēļu organizēšanas

ierobežojumus ir paredzētas Azartspēļu likuma 41. panta otrās daļas 11. punktā un 42. panta desmitajā daļā. Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka minētās tiesību normas piešķir pašvaldībai pilnvarojumu noteikt neierobežoti daudz vietas un teritorijas, kurās organizēt azartspēles nav atļauts (*sk. Satversmes tiesas 2023. gada 20. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2022-13-05 20. punktu*).

Tātad arī saistošajos noteikumos, ar kuriem tiek apstiprināts teritorijas plānojums, pašvaldība ir tiesīga noteikt neierobežoti daudz teritoriju, kurās azartspēles organizēt nav atļauts, izņemot Azartspēļu likumā paredzētos gadījumus, kad pašvaldības atļauja azartspēļu organizēšanas vietas atvēršanai nav nepieciešama.

14. Pieteikumu iesniedzēji uzskata, ka Azartspēļu likuma 41. panta otrās daļas 11. punkts prasa, lai pašvaldība sniedz objektīvi pamatotu un racionālos apsvērumos balstītu izvērtējumu par katru konkrēto vietu un teritoriju, kurā plānots noteikt azartspēļu organizēšanas ierobežojumus. Pašvaldībai esot jāpamato un jāpierāda tas, ka konkrētie ierobežojumi ir nepieciešami un to noteikšana ir vienīgais samērīgais līdzeklis, ar ko var nodrošināt citu personu pamattiesību aizsardzību.

Savukārt Rīgas dome norāda, ka apstrīdētā norma nav individuāls administratīvs akts un tāpēc uz to nav attiecināmas Azartspēļu likuma 42. panta trešās daļas prasības. Pašvaldībai neesot pienākuma teritorijas plānošanas procesā veikt tik detalizētu analīzi. Katras konkrētās vietas izvērtējums, kādu prasa uz individuālu situāciju attiecināts pašvaldības atteikums izsniegt atļauju azartspēļu organizēšanas vietas licences saņemšanai administratīvā procesa ietvaros vai kādu varētu sagaidīt citu saistošo noteikumu izdošanas gadījumā, neesot attiecināms uz teritorijas plānošanas procesu.

Arī Saeima uzskata, ka nav racionāli un lietderīgi prasīt, lai teritorijas plānošanas procesa ietvaros tiktu veikts individuāls katras vietas, kvartāla vai adreses izvērtējums kontekstā ar azartspēļu nozares komercdarbības ierobežojuma nepieciešamību.

14.1. Azartspēļu organizēšana ir brīvas konkurences apstākļos pastāvošs legāls komercdarbības veids. Likumdevējs ir izvēlējis valsts līmenī azartspēļu un izložu nozari regulēt, samērojot sabiedrības intereses ar attiecīgās nozares komercdarbības veicēju interesēm. Saskaņā ar Azartspēļu likuma 2. panta pirmo daļu šā likuma mērķis ir nodrošināt gan sabiedrības interešu, gan spēlētāju tiesību aizsardzību. Tādējādi viens no azartspēļu organizēšanas ierobežojumu mērķiem ir nodrošināt līdzsvaru starp azartspēļu organizēšanu kā komercdarbību un sabiedrības interesēm, tostarp nodrošināt personu tiesību aizsardzību, novēršot iespējamo azartspēļu atkarības rašanos, kā arī mazinot sabiedrības veselības un sociālos riskus (*sk. Ministru kabineta 2021. gada 14. jūlija rīkojumu Nr. 509 “Par Azartspēļu un izložu politikas pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam”*). Valsts kā azartspēļu un izložu nozares politikas veidotāja ir vērtējusi iespējamos riskus un preventīvi noteikusi vietas un teritorijas, kur organizēt azartspēles nav atļauts (*sk. Azartspēļu likuma 41. panta otro daļu*).

Likumdevējs, ievērojot subsidiaritātes principu, ir piešķīris pašvaldībai kompetenci patstāvīgi izvērtēt, kurās attiecīgās pašvaldības vietās vai teritorijās būtu nosakāmi azartspēļu organizēšanas ierobežojumi. Pašvaldībai, īstenojot rīcības brīvību attiecībā uz azartspēļu organizēšanas ierobežošanu, jāņem vērā Azartspēļu likums un saskaņā ar to sasniedzamais mērķis. Tādējādi pašvaldībai, nosakot azartspēļu organizēšanas ierobežojumus, ir jānodrošina, no vienas puses, Satversmes 105. pantā un citās Satversmes normās komersantiem garantēto pamattiesību ievērošana un, no otras puses, personu tiesību aizsardzība, mazinot iespējamo azartspēļu atkarības risku rašanos.

Arī gadījumos, kad pašvaldība teritorijas plānojumā nosaka teritorijas, kurās organizēt azartspēles nav atļauts, pašvaldības rīcībai jābūt objektīvi pamatotai un balstītai racionālos apsvērumos attiecībā uz paredzēto ierobežojumu nepieciešamību (*sal. sk. Satversmes tiesas 2023. gada 20. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2022-13-05 20. punktu*).

14.2. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka teritorijas plānojuma ietvaros komercdarbības veikšana kā atļautais teritorijas izmantošanas veids ir noteikts attiecīgajā funkcionālajā zonējumā (*sk. Satversmes tiesas 2023. gada 20. aprīļa*

sprieduma lietā Nr. 2022-13-05 20. punktu). Arī ar saistošajiem noteikumiem apstiprinātajā teritorijas plānojumā pašvaldībai ir pienākums pamatot, kāpēc teritorijas plānojuma funkcionālajos zonējumos, kur komercdarbība ir paredzēta kā viens no teritorijas atļautās izmantošanas veidiem, azartspēļu organizēšana ir aizliegta (*sal. sk. Satversmes tiesas 2023. gada 20. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2022-13-05 20. punktu*). Līdz ar to teritorijas plānojuma izstrādes procesā azartspēļu organizēšanas ierobežojumam jābūt pamatotam ar konkrētās teritorijas funkcionālā zonējuma izvērtējumu. Tādējādi pašvaldībai teritorijas plānošanas procesā ir jāizvērtē, piemēram, konkrētās teritorijas apbūve un infrastruktūras objektu izvietojums, apdzīvotības blīvums, iedzīvotāju un komersantu intereses un citi būtiski aspekti, kas var būt par pamatu azartspēļu organizēšanas ierobežojumu noteikšanai.

Ievērojot iepriekš minēto, arī teritorijas plānošanas procesā pašvaldībai attiecībā uz teritorijām, kur komercdarbība ir noteikta kā konkrētās teritorijas atļautās izmantošanas veids, ir jāpamato paredzētie azartspēļu organizēšanas ierobežojumi, veicot attiecīgo funkcionālo zonējumu izvērtējumu, proti, pašvaldībai ir jāievēro Azartspēļu likuma 41. panta otrās daļas 11. punktā un 42. panta desmitajā daļā minētais teritoriju izvērtēšanas princips.

14.3. Personas, kas iesaistās azartspēlēs, ir pakļautas riskam, ka var ar šīm spēlēm pārmērīgi aizrauties. Pētījumi liecina, ka attālumam no azartspēļu organizēšanas vietām līdz iedzīvotāju dzīvesvietai ir nozīmīga saikne ar atkarību izraisošo paradumu izplatību. Šajā ziņā ir konstatējama arī saikne ar azartspēļu organizēšanas vietu vizuālo noformējumu, kas var būtiski ietekmēt spēlētāju rīcību. Azartspēļu organizēšanas vietu fasāžu noformējumā izmantotie gaismas efekti var piesaistīt pastiprinātu uzmanību. Nepilngadīgām personām var veidoties priekšstats par azartspēlēm kā dabisku brīvā laika pavadīšanas veidu. Cilvēkiem, kuri dzīvo azartspēļu organizēšanas vietu tuvumā, atkarību izraisošu spēlēšanas paradumu attīstības risks ir divas reizes augstāks nekā cilvēkiem, kuri dzīvo tālāk no šīm vietām (*sk. Ministru kabineta 2021. gada 14. jūlija rīkojumu Nr. 509 "Par Azartspēļu un izložu politikas pamatnostādnēm 2021.–2027. gadam"*).

Papildus Azartspēļu likumā noteiktajiem azartspēļu organizēšanas ierobežojumiem pašvaldība, izvērtējot konkrētās teritorijas apbūvi un infrastruktūras objektu izvietojumu, var liegt azartspēļu organizēšanu, piemēram, izglītības, kultūras, sporta iestāžu un kompleksu, aktīvās atpūtas un bērnu rotaļlaukumu tuvumā. Tāpat azartspēļu organizēšanas ierobežojumus pēc attiecīga izvērtējuma var noteikt teritorijās ar augstu sabiedrības kustības intensitāti, piemēram, sabiedriskā transporta pieturvietu tuvumā, kā arī mazstāvu un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijās. Taču teritorijas plānošanas procesā, nosakot konkrētu azartspēļu komercdarbības veidu ierobežojumus, individuāla katras vietas izvērtējuma veikšana nav ne racionāla, ne lietderīga.

14.4. Pēc Rīgas domes ieskata, gadījumā, kad pašvaldība izmanto teritorijas plānošanas instrumentu, tās pieņemtajam lēmumam par alternatīvu konkrētas teritorijas attīstības izvēli piemīt izteikti politiska rakstura dimensija. Pašvaldība, plānojot savas teritorijas attīstību, veidojot savu politiku un tās īstenošanai nepieciešamās tiesību normas (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 74.–75. lp.*).

Rīgas dome 2012. gada 3. jūlijā pieņēma lēmumu Nr. 4936 “Par Rīgas teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu”. No lietas materiāliem secināms, ka ir notikusi Plānojuma publiskā apspriešana, ir veiktas iedzīvotāju aptaujas un iesaistītas arī nevalstiskās organizācijas. Tomēr lielākajā daļā publiskās apspriešanas sanāksmju pašvaldības piedāvātais risinājums aizliegt azartspēles visā Rīgas teritorijā, izņemot četru vai piecu zvaigžņu viesnīcas, netika apspriests (*sk. Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta 2021. gada 3. augusta ziņojumu “Par Rīgas teritorijas plānojuma pilnveidotās redakcijas publisko apspriešanu”*. Pieejams: <https://www.rdpad.lv>). Plānojumā vispārīgi norādīts, ka apstrīdētā norma ierobežo cilvēku labsajūtai un veselībai traucējošas darbības, kas var veicināt atkarību no azartspēlēm (*sk. Plānojuma Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata sadaļu par ietekmi uz sabiedrību 96. lp.*). Plānojuma paskaidrojuma rakstā azartspēļu komercdarbības veidu ierobežojumu nepieciešamība Rīgas teritorijā pamatota ar Veselības ministrijas pasūtīto pētījumu (*sk.: A. Putniņa, A. Pokšāns, M. Brants. “Pētījums par procesu atkarību (azartspēļu, sociālo mediju, datorspēļu atkarība) izplatību Latvijas iedzīvotāju*

vidū un to ietekmējošiem riska faktoriem”. Pieejams: <https://www.iaui.gov.lv/lv/petijumi>). Tomēr Satversmes tiesa konstatē, ka minētā pētījuma pamatā ir visas Latvijas iedzīvotāju aptaujas dati, nevis konkrētās pašvaldības iedzīvotāju viedoklis.

Nemot vērā visu iepriekš minēto, Satversmes tiesa secina, ka pirms azartspēļu organizēšanas ierobežojumu noteikšanas visā Rīgas teritorijā pašvaldība nav izvērtējusi Plānojumā paredzētos attiecīgos funkcionālos zonējumus. Šāda rīcība neatbilst Azartspēļu likuma 41. panta otrās daļas 11. punktā un 42. panta desmitajā daļā noteiktajam teritoriju izvērtēšanas principam. Tātad pašvaldības rīcība, izstrādājot Plānojumu un Apbūves noteikumus un ietverot tajos azartspēļu organizēšanas ierobežojumus, nav bijusi objektīvi pamatota un balstīta racionālos apsvērumos.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums neatbilst Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam.

15. Tā kā Satversmes tiesa ir atzinusi apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam, tai nepieciešams lemt par brīdi, ar kuru apstrīdētā norma zaudē spēku.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 32. panta trešo daļu tiesību norma, kuru Satversmes tiesa atzinusi par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai, uzskatāma par spēkā neesošu no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas, ja Satversmes tiesa nav noteikusi citādi. Savukārt šā likuma 31. panta 11. punkts paredz Satversmes tiesas tiesības spriedumā norādīt brīdi, ar kuru šāda tiesību norma zaudē spēku.

Izmantojot tai Satversmes tiesas likuma 31. panta 11. punktā piešķirtās tiesības, Satversmes tiesai lietās, kas ierosinātas pēc konstitucionālās sūdzības, ir pēc iespējas jānovērš personas pamattiesību aizskārums (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-12-0103 25. punktu*). Turklāt Satversmes tiesai ir jāgādā arī par to, lai situācija, kāda varētu veidoties no brīža, kad apstrīdētā norma zaudē spēku, neradītu jaunus Satversmē noteikto

pamattiesību aizskārumus, kā arī nenodarītu būtisku kaitējumu sabiedrības interesēm (*sal. sk. Satversmes tiesas 2011. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-71-01 26. punktu un 2015. gada 16. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-13-01 22. punktu*).

Pieteikumu iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmei no tās pieņemšanas brīža, proti, 2021. gada 15. decembra. No lietas materiāliem konstatējams, ka attiecībā uz SIA “JOKER LTD” un vairākām citām personām Rīgas dome ir pieņēmusi lēmumus, kas citstarp pamatoti ar apstrīdēto normu. Minētās personas ir uzsākušas savu pamattiesību aizsardzību ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Apstrīdētās normas atzīšana par spēku zaudējušu no šo personu pamattiesību aizskāruma rašanās brīža dotu iespēju aizsargāt šo personu pamattiesības.

Tāpēc apstrīdētā norma attiecībā uz tām personām, kuras uzsākušas un turpina savu pamattiesību aizsardzību ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, ir atzīstama par spēku zaudējušu no šo personu pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

1. Atzīt Rīgas teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu, kas apstiprināti ar Rīgas domes 2021. gada 15. decembra saistošajiem noteikumiem Nr. 103 “Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves saistošie noteikumi”, 6.8. punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam.

2. Attiecībā uz SIA “Olympic Casino Latvia”, SIA “ALFOR”, SIA “JOKER LTD” un citām personām, kas uzsākušas un turpina savu pamattiesību aizsardzību ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, atzīt Rīgas teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu, kas apstiprināti ar Rīgas domes 2021. gada 15. decembra saistošajiem noteikumiem Nr. 103 “Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves saistošie noteikumi”, 6.8. punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam un spēkā neesošu no attiecīgās personas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

Aldis Laviņš